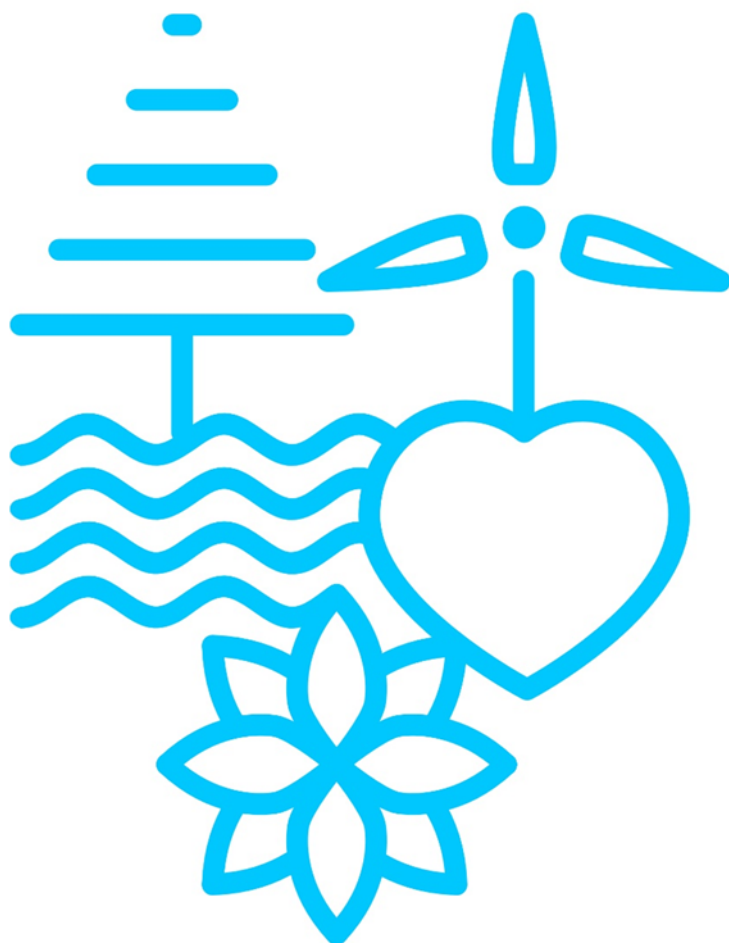

**Marker
kommune**

**Planstrategi for Marker kommune
2024-2027
Høringsversjon**

Innhold

1 Om kommunal planstrategi.....	3
2 Plansystemet i Marker kommune	4
2.1 Kommuneplanens samfunnsdel	5
2.2 Kommuneplanens arealdel.....	6
2.3 Handlingsdel (økonomiplan)	6
2.4 Sektorplaner og temaplaner	6
2.5 Reguleringsplaner.....	6
2.6 Plandokumenter	7
3 Nasjonale, regionale og interkommunale føringer	7
3.1 Nasjonale føringer	7
3.2 Regionale føringer	8
3.3 Interkommunalt samarbeid	9
4 Utviklingstrekk og utfordringer for Marker kommune	9
4.1 Befolkningsutvikling	10
4.2 Boligutvikling.....	13
4.3 Sysselsetting og næringsutvikling	14
4.4 Levekår og folkehelse	15
4.5 Kultur	16
4.6 Samferdsel og infrastruktur	18
4.7 Miljø og klima	19
4.8 Samfunnssikkerhet og beredskap.....	20
4.9 Kommunal tjenesteyting	20
4.10 Økonomisk bærekraft.....	21
5 Vurdering av planbehovet.....	21
5.1 Overordnede planer	21
5.2 Fag-/temaplaner.....	22
6 Prioriterte planer i perioden	23

Visjon

Mulighetene er mange

Verdier

Trygghet
Trivsel
Respekt

“Folk som snakker sammen, skaper sammen”

Derfor vi vil stimulere til samspill mellom innbyggere, medarbeidere, frivillige og lokalt næringsliv for å ha fornøyde innbyggere, opprettholde vårt lokalsamfunn og utnytte Markersamfunnets potensiale.

Mot

Marker er en MOT-kommune.
Vi vil bevisstgjøre og styrke ungdoms mot – til å leve, bry seg og si nei.

MOTs visjon er et varmere og tryggere samfunn.

Styringsmål

God tjenestekvalitet med fornøyde brukere.

Tilfredse, stolte og friske medarbeidere.

God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet.

Attraktiv kommune for bosetting og etablering.

MARKER

1 Om kommunal planstrategi

Formålet med kommunal planstrategi er å klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre med bakgrunn i kommunens utfordringer og muligheter. Den setter fokus på at planleggingen skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

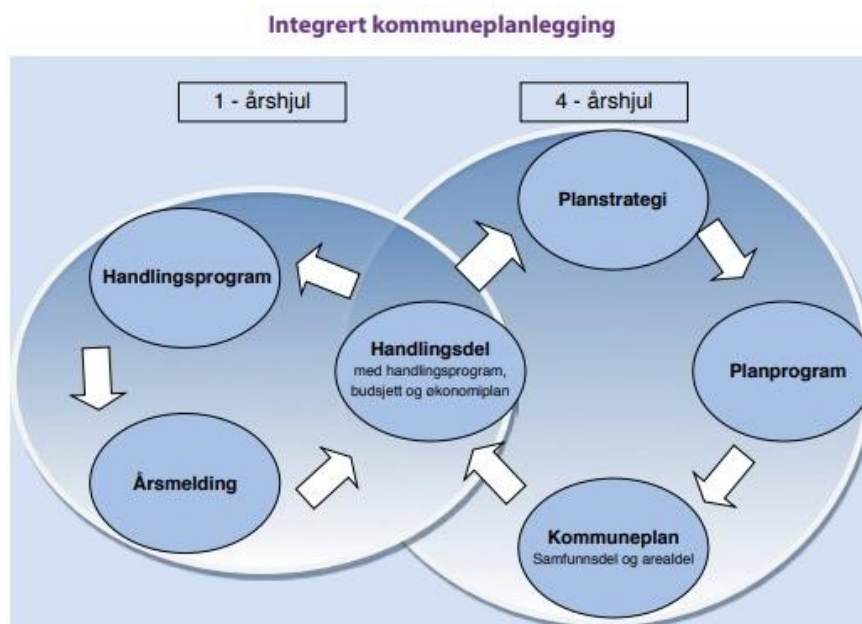
Kommunal planstrategi er hjemlet i § 10-1 i plan- og bygningsloven. Her slås det fast at kommunen skal vedta en kommunal planstrategi minst én gang i hver valgperiode og senest innen ett år etter konstituering.

Innholdet i en kommunal planstrategi bør omfatte drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunal planstrategi er retningsgivende for kommunens planlegging, men har ingen direkte rettsvirkning for kommunens innbyggere. Det kan ikke fremmes innsigelser mot en kommunal planstrategi.

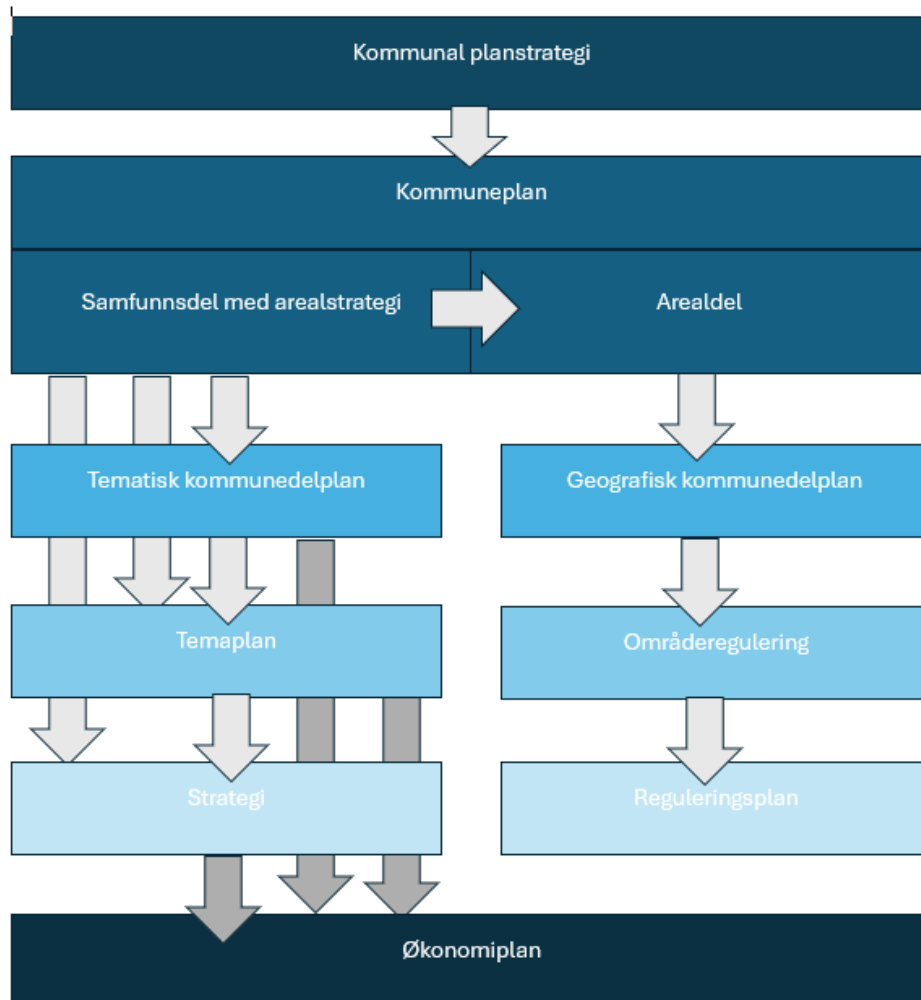
2 Plansystemet i Marker kommune

Plan- og bygningsloven § 11-1 sier at kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter en samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Hvordan disse samhandler med hverandre er vist i figur under:

Figur 1: Viser samhandlingen i en kommuneplan.

Figur 2: Plansystemet i Marker kommune

Kommuneplanen er den viktigste lovpålagte planen i kommunen og er hjemlet i plan- og bygningslovens kapittel 11, §§ 11-1 til 11-18. Kommuneplanen er kommunens overordnede strategidokument for å påvirke lokalsamfunnsutviklingen.

I tillegg til kommuneplanen har kommunen en portefølje av følgende typer planer:

- Kommunedelplaner etter plan- og bygningsloven kan være tematiske planer, som kommunedelplan for idrett og friluftsliv eller arealplaner, som kommunedelplan for Ørje sentrum.
- Tema- og sektorplaner er lovpålagte planer, som beredskapsplan, boligsosial handlingsplan, og helse og omsorgsplan, samt ikke-lovpålagte planer som trafikksikkerhetsplan og næringsplan.

2.1 Kommuneplanens samfunnsdel

Den gjeldende samfunnsdelen for Marker kommune ble vedtatt i 2015. Den har et 12 års perspektiv og gjelder for perioden 2016-2028. Målet med kommuneplanens samfunnsdel er å ha en plan som fungerer som et strategisk utviklingsdokument. Den skal være kommunens viktigste styringsdokument. Samfunnsdelen må benyttes aktivt i underordnede planer for at dette skal lykkes. Samfunnsdelen skal trekke de lange linjene som reflekterer det nye kommunestyrets politikk.

2.2 Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel for Marker ble vedtatt 22.11.2005. Det har pågått et arbeid med ny arealplan siden desember 2020. Det forventes at denne skal vedtas desember 2024. Planen vil være gjeldende for perioden 2020-2032. Planen ble til etter en 3-4 års lang og omfattende prosess hvor diverse myndigheter og befolkningen i stor grad har vært involvert. Planen er styrende for arealbruken i bygge- og delingssaker. Den er avklarende i forhold til sektormyndighetene og videre hvor det nå er satt plankrav.

I planen er det satt fokus på tilrettelegging for boligbygging, næringsarealer, arealer for hyttebygging/friluftsliv og arealbruk i tilknytning til fjellaområdet og Haldenkanalen

Arbeidet med arealplanen har vært omfattende og godt gjennomarbeidet og har dermed berørt mange problemstillinger. Den vil på mange måter være et grunnlag for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

2.3 Handlingsdel (økonomiplan)

Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

En tett kobling mellom kommunens samfunnsdel, arealdel og handlingsdel med økonomiplan er viktig for at innholdet i kommuneplanen skal få reell virkning. Samfunnsdelens overordnede mål og strategier skal følges opp gjennom konkrete tiltak i handlingsdel med økonomiplan.

Handlingsdelen vil dermed gi et samlet bilde av kommunens planlagte ressursprioritering.

Handlingsdel med økonomiplan revideres årlig.

2.4 Sektorplaner og temaplaner

All kommunal sektorplanlegging skal være forankret i kommuneplanens samfunnsdel. Tiltakene må ivaretas i handlingsdelen. Temaplan konkretiserer og utdyper kommuneplanens mål, delmål og strategier innen et avgrenset tema.

2.5 Reguleringsplaner

En reguleringsplan er et arealplankart med tilhørende bestemmelser som angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser.

Kommunestyret skal sørge for at det blir utarbeidet reguleringsplan for de områder i kommunen hvor dette følger av lov eller av kommuneplanens arealdel. Likeså der det ellers er behov for å sikre forsvarlig planavklaring og gjennomføring av bygge- og anleggstiltak, flerbruk og vern i forhold til private og offentlige interesser.

Mange av reguleringsplanene i Marker kommune er gamle og til dels utdatert i forhold til dagens behov. Disse bør revideres i henhold til etterspørsel og ønsket bruk av områder. Kommunedelplan Ørje sentrum er moden for oppdatering og bør prioriteres i planperioden

2.6 Plandokumenter

Marker kommune skal utforme planer med et tydelig og kortfattet innhold. Det skal brukes klart språk slik at planinnholdet er forståelig. Alle gjeldende planer skal ligge oppdatert og lett tilgjengelig på kommunes nettside.

For alle planer skal det gjøres en selvstendig vurdering av tidshorisonten for planen, og hvorvidt planen skal rulleres eller revideres. *Rulling* av en plan innebærer at planen beholder hovedtrekkene og at det ikke skal utføres en omfattende planprosess. En *revisjon* av planen er en mer omfattende endring av planen.

Det er viktig med medvirkning i planarbeidet. Alle som blir brukere av en plan må være delaktig i utarbeidelsen. Medvirkning blant befolkningen må vurderes ved utarbeidelse av planer.

3 Nasjonale, regionale og interkommunale føringer

3.1 Nasjonale føringer

Regjeringen har i «*Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027*» fem overordnede perspektiver; sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft, samfunnssikkerhet og beredskap og samarbeid for å nå målene. Disse danner grunnlaget for en inndeling i fem kapitler med følgende tema:

- Samarbeid og samordning i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Statlige planretningslinjer (SPR) brukes for å konkretisere de nasjonale forventningene til planleggingen og markere nasjonal politikk på viktige områder.

Regjeringen har også bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det

politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. Det er derfor viktig at bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

Nasjonale forventninger skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Statsforvalterens årlige forventningsbrev utdyper nasjonale forventninger og sentrale oppgaver som kommunene forvalter.

3.2 Regionale føringer

3.2.1 Fylkesplan for Østfold

Fylkesplan for Østfold, «Østfold mot 2050» har tre hovedtemaer:

- Klima og miljø
- Verdiskaping og kompetanse
- Levekår og folkehelse

Det vises forøvrig til oversikt over gjeldende [regionale planer](#).

3.2.2 Planstrategi Viken fylkeskommune

Viken fylkeskommune ferdigstilte i 2023 et plangrunnlag for følgende [tre regionale planer](#):

- Regional plan for kompetanse og verdiskaping
- Regional plan for areal og mobilitet
- Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

Plangrunnlaget kan benyttes som grunnlag for regional planlegging i de nye fylkene Akershus, Buskerud og Østfold.

Arbeidet med tre regionale planer for Østfold er i gang og skal være ferdig i 2025.

1. Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd med temaene
 - o Levekår
 - o Inkludering
2. Kompetanse og verdiskaping med temaene
 - o Arbeid, inkludering og kompetanse
 - o Grønn og rettferdig verdiskaping
3. Areal og mobilitet med temaene
 - o Forvaltning av natur- og kulturressurser
 - o Regional senter- og mobilitetsstruktur
 - o Arealutvikling
 - o Mobilitet

3.3 Interkommunalt samarbeid

Marker kommune har på enkelte felt inngått avtaler om interkommunalt samarbeid eller øvrig regionalt samarbeid for å levere lovpålagte tjenester eller utviklingsoppdrag. Eksempler er helsehus, legevakt, avfallshåndtering, brann og redning, revisjon mm. Samarbeidene har ulike organisasjonsformer og oversikt over dette framgår av kommunens eierskapsmelding.

Kommunen har avtale med Aremark kommune om tjenester innen jord- og skogbruk, miljø og viltforvaltning, og Marker leier inn kompetanse fra landbrukskontoret i Skiptvet.

Kommunen samarbeider med øvrige kommuner i Indre Østfold om reiselivsutvikling gjennom Visit Indre Østfold og næringsutvikling i Haldenkanalen gjennom Regionalpark Haldenkanalen og Haldenvassdragets Kanalselskap.

Kommunene langs Haldenkanalen samarbeider også om vann/miljøforvaltning gjennom Vannområdet Haldenvassdraget.

Indre Østfold Regionråd IPR er samarbeidsorganet for kommunene i Indre Østfold om regionale utviklingsoppgaver.

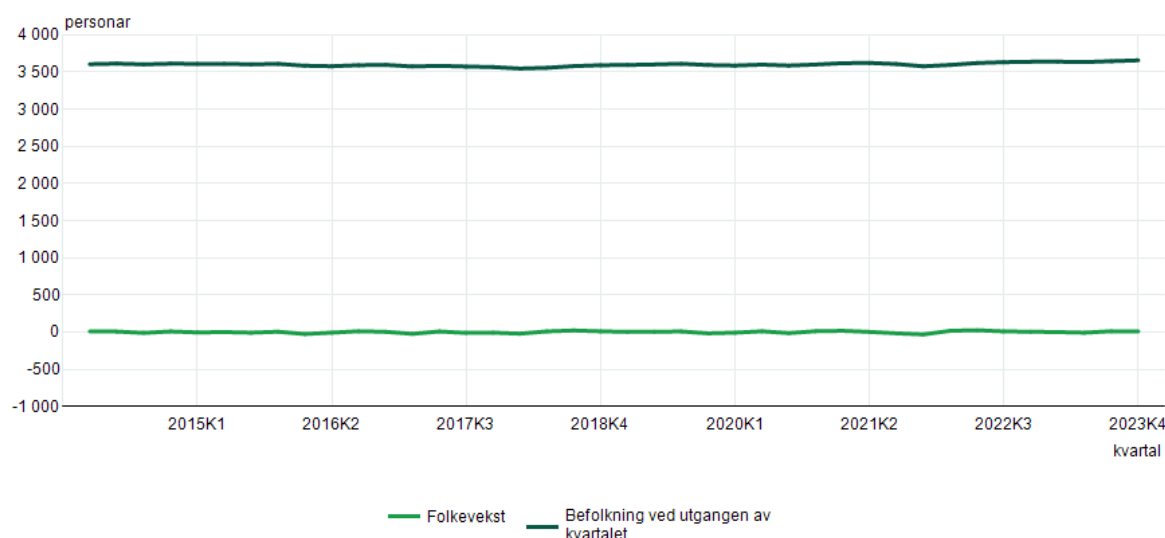

4 Utviklingstrekk og utfordringer for Marker kommune

4.1 Befolkningsutvikling

Marker kommune har hatt et relativt stabilt folketall, som de siste par årene har gått noe oppover. De to første kvartalene i 2024 har hatt en nedgang i folketallet. Kommunen har som mål å ha en positiv befolkningsutvikling, men oppnår ikke det like lett og i samme grad som våre nabokommuner i Indre Østfold.

01222: Befolkning og kvartalsvise endringer, etter statistikkvariabel og kvartal. Marker.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at kommunen har hatt et fødselsunderskudd på 109 personer i løpet av de siste 10 årene og en nettoinnflytting på 172 personer. Dette gir en netto folketilvekst på 63 i perioden, som er lite sammenliknet med nabokommunene. Vi må derfor jobbe for å utvikle kommunens attraktivitet og legge til rette for et variert og godt boligtilbud,

Befolkningsframskrivingene til SSB viser en positiv utvikling i folketallet, mens Telemarksforskning mener kommunen innbyggertall vil reduseres.

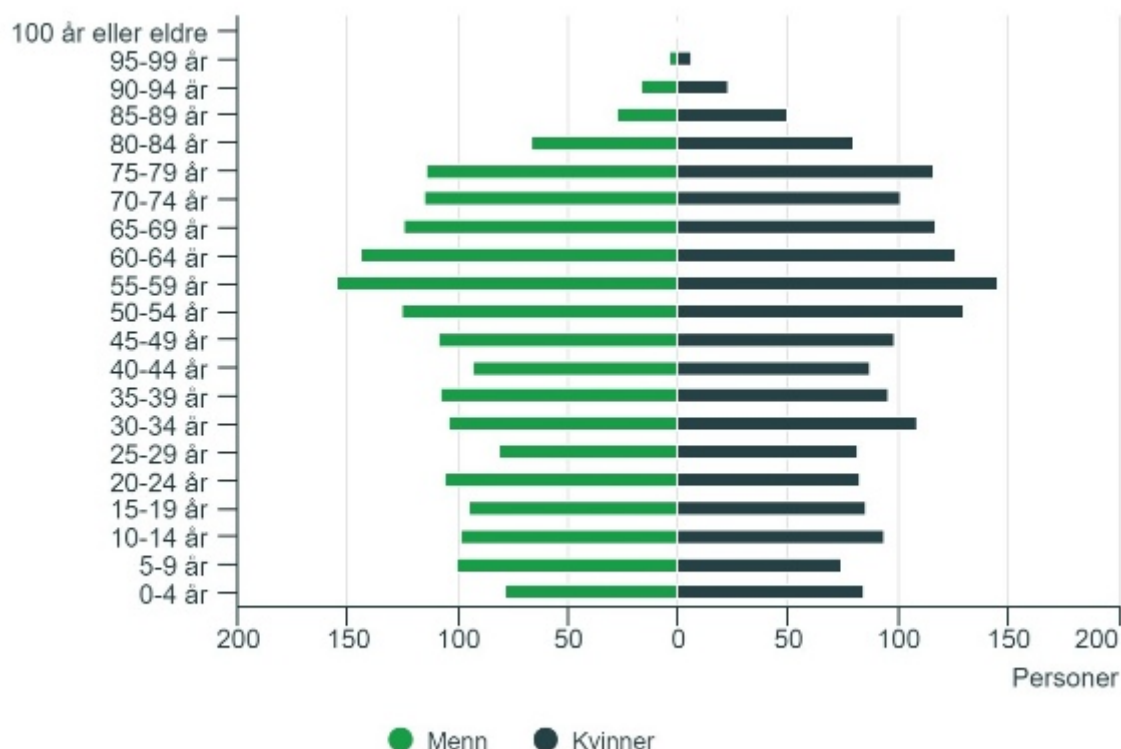

Kilde

[Regionale befolkningsframskrivinger, Statistisk sentralbyrå](#)

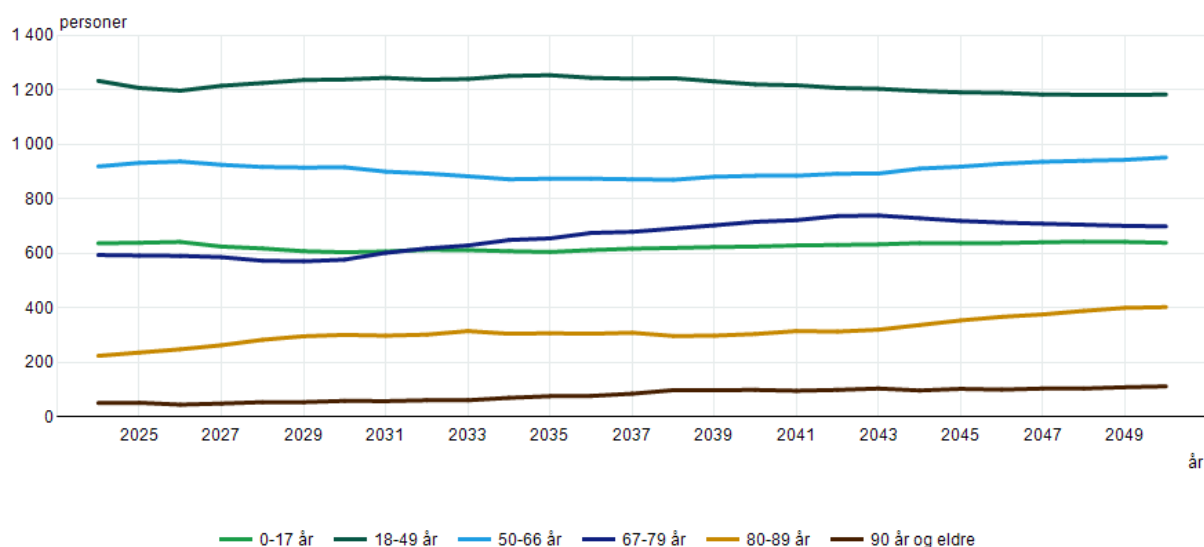

Aldersfordelingen i befolkningen viser at det er flere eldre enn unge som bor i Marker kommune. I forhold til resten av regionen har andelen eldre over tid vært høyere i grenseregionen, da det ikke ligger like godt til rette for pendling her som lenger vest.

Aldersfordeling i Marker kommune pr. 1 januar 2024. Kilde: www.ssb.no

14288: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter alder og år. Marker, Hovedalternativet (MMMM).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

År	0-17 år	18-49 år	50-66 år	67-79 år	80-89 år	90 år +
2024	637	1233	919	594	224	51
2025	639	1207	932	592	236	52
2026	642	1197	937	591	248	45
2027	625	1215	925	586	263	49
2028	618	1225	917	573	283	54
2029	608	1236	915	571	296	54
2030	604	1238	916	577	301	59
2031	607	1244	900	602	298	58
2032	613	1237	893	618	302	61
2033	612	1240	883	629	315	61
2034	608	1251	872	649	305	70
2035	605	1254	874	655	307	76
2036	612	1244	874	675	305	77
2037	617	1241	872	679	309	85
2038	620	1243	870	691	297	98
2039	623	1231	881	703	298	98
2040	625	1220	885	716	304	99

Antall personer i de ulike aldersgruppene

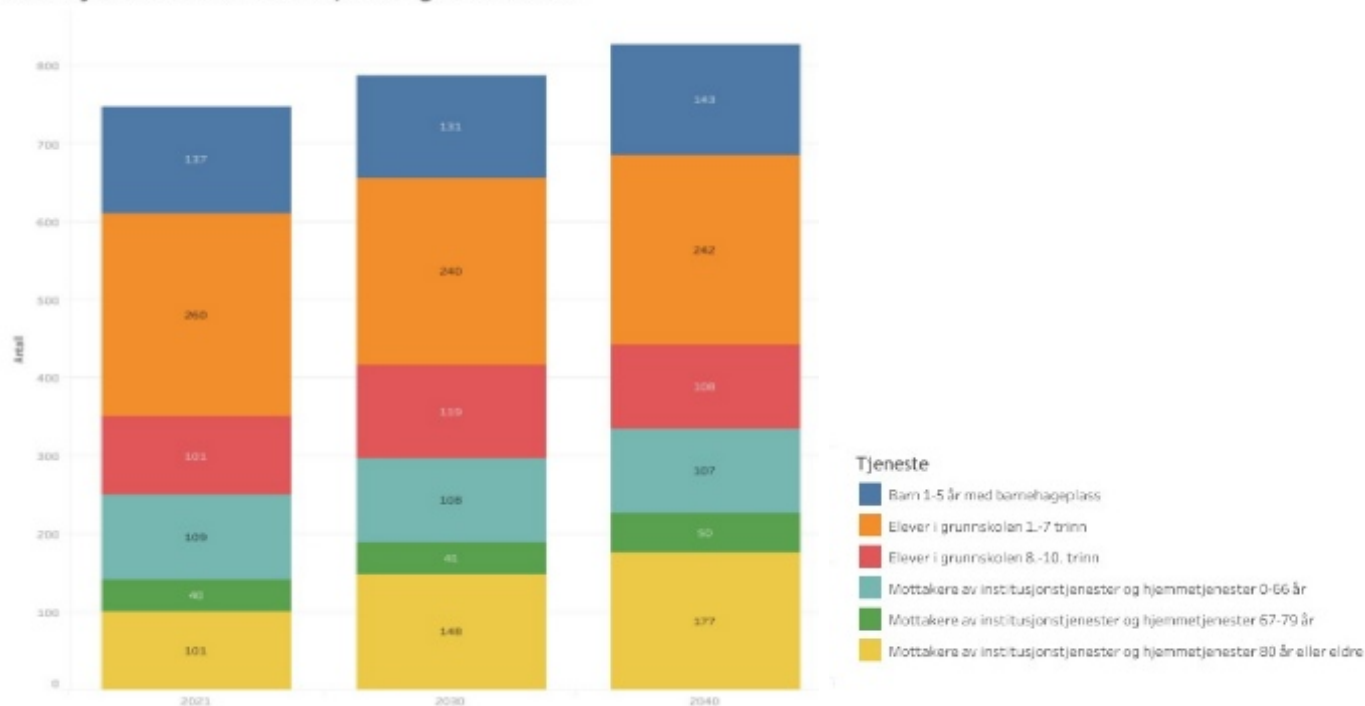
Befolkningsframskrivingen gir en rettesnor på framtidens utfordringer.

Det vil fortsatt skje en betydelig endring i sammensetningen av befolkningen, der antall eldre øker. Sammensetning av befolkning etter alder gir utfordringer for tjenestetilbudet, men også for inntektene til kommunen. I og med at også resten av landet får mye av de samme endringene, vil forskjellen mellom kommunene ikke øke. I dette bildet vil det være avgjørende for Marker å komme frem til strategier og tiltak som i størst mulig grad bidrar til god folkehelse

Oversikten under viser antall tjenestemottakere innen de ulike tjenesteområdene i 2021, 2030 og 2040

Antall tjenestemottakere. 2021, 2030 og 2040. Marker

Demografikostnader fram til

2040 vil utvikle seg slik:

M	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
Barnehage	0,6	0,2	-0,5	-0,5	0,4	-1,0	0,3	0,6	0,6	0,5	0,0	0,7	0,0	0,5	0,5	0,0
Grunnskole	-3,8	-1,1	-2,4	-0,2	-0,4	1,6	-0,7	-0,9	-1,3	0,5	1,3	-0,7	0,2	0,7	0,4	0,4
Pleie og omsorg	3,3	-0,9	5,3	6,5	3,0	4,2	0,4	3,5	3,8	3,7	4,1	1,4	5,5	4,9	1,0	2,7
Kommunehelse	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Barnevern	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	0,0	0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Sosialtjeneste	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
Sum kommune	0,1	-2,0	2,5	5,9	3,2	5,1	0,1	3,4	3,2	5,0	5,6	1,6	5,9	6,4	2,1	3,3

4.2 Boligutvikling

Leiligheter
2024
87

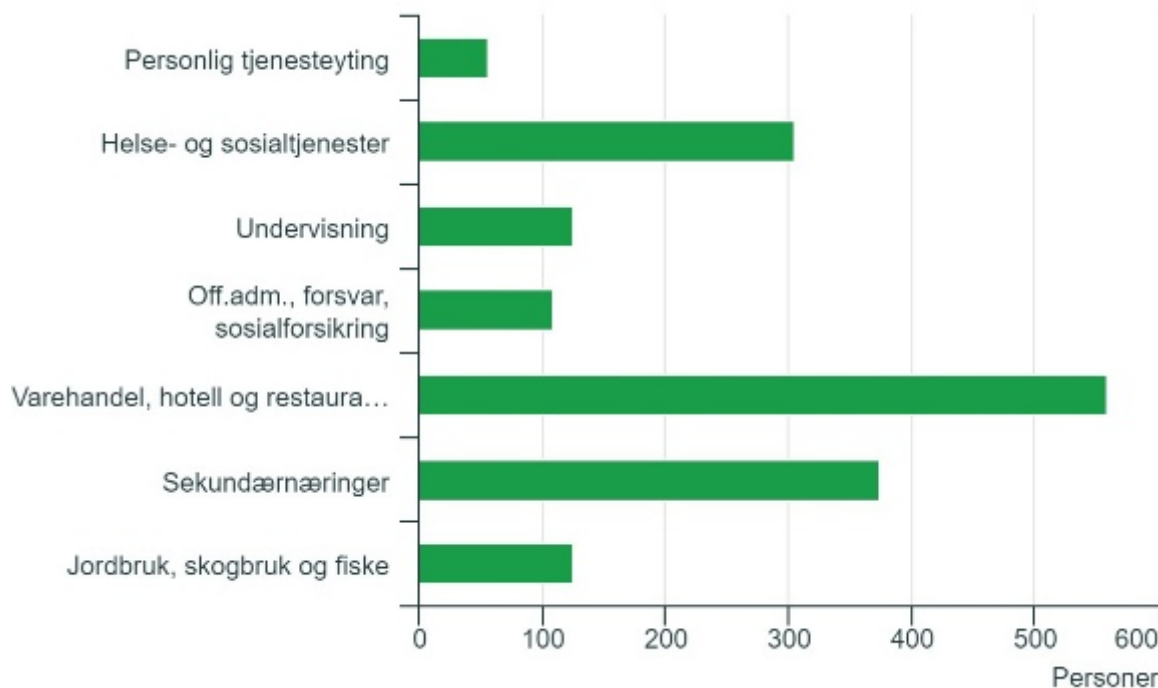
Eneboliger
2024
1 455

Fra 2014 – 2024 er det oppført 95 nye eneboliger i Marker kommune. I samme periode er det oppført 17 tomannsboliger, 50 leiligheter og 10 hytter. Selv om antall boliger i kommunen har økt, er det ikke samme økning i innbyggertallet. En forklaring på dette kan være en aldrende befolkning og færre medlemmer i hver husstand. Dette betyr at boligveksten må øke enda mer om man skal oppnå befolkningsvekst.

4.3 Sysselsetting og næringsutvikling

Sysselsetting i Marker kommune. Kilde: www.ssb.no. Sekundærnærings er her videreføring av produkter fra primærnæringer.

Marker kommune har et aktivt næringsliv og er preget av et stort mangfold av bedrifter. Flexit er kommunens hjørnesteinsbedrift med et stort antall ansatte, hvor det de senere år har vært foretatt store utbygginger og investeringer, og hvor det planlegges for ytterligere vekst de kommende år.

Landbruket står fortsatt sterkt i Marker, med en betydelig husdyrproduksjon, spesielt fjørfe. Videre er det mange og solide håndverksbedrifter og også en betydelig transportnærings.

Marker er reiselivskommunen i regionen og har et stort potensial for utvikling av denne næringen. Det er Visit Indre Østfold og Regionalpark Haldenkanalen som er kommunens

verktøy i denne forbindelse. Næringshagen Østfold og utviklingsmiljøet på Ressursparken er et nyttig nav for arbeidet med næring i kommunen, og har potensial til å utvikles videre.

Befolkningsframskrivingen tilsier at det vil bli en nedgang i andelen personer fra 20-66 år, og at andelen 67 og eldre blir større. Dette vil trolig bli en utfordring både for personallsituasjon i helse- og omsorgssektoren, og for verdiskaping og velferdsutvikling. Næringslivet utfordrer kommunen på tilrettelegging for et godt og variert boligtilbud, attraktive tomter og et levende sentrum for å sikre rekruttering av kompetanse til sine bedrifter.

Marker kommune har en negativ pendlerbalanse, men er likevel ingen typisk pendlerkommune. Samtidig har antallet sysselsatte med bosted i kommunen gått ned fra 1058 i år 2000 til 881 i 2018. Pendling ut av kommunen er negativt for stedsutvikling da arbeidstaker ofte gjør innkjøp av varer og tjenester i arbeidskommunen.

4.4 Levekår og folkehelse

Plan- og bygningsloven sier at planer etter loven skal *fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, samt bidra til å forebygge kriminalitet*. Folkehelseloven § 6 første ledd omtaler folkehelse i planstrategien. Den sier at en folkehelseoversikt skal inngå som grunnlag for arbeidet med planstrategien og at drøfting av folkehelseutfordringene bør inngå i planstrategien.

Som oversikt for folkehelsen har Marker kommune folkehelseprofilen, som er utarbeidet av Folkehelseinstituttet, og Ungdata-undersøkelsen som er utarbeidet av Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet i tillegg til egen folkehelseoversikt.

Folkehelseoversikten 2023 viser at Marker kommune har en del utfordringer:

Sosiale forskjeller

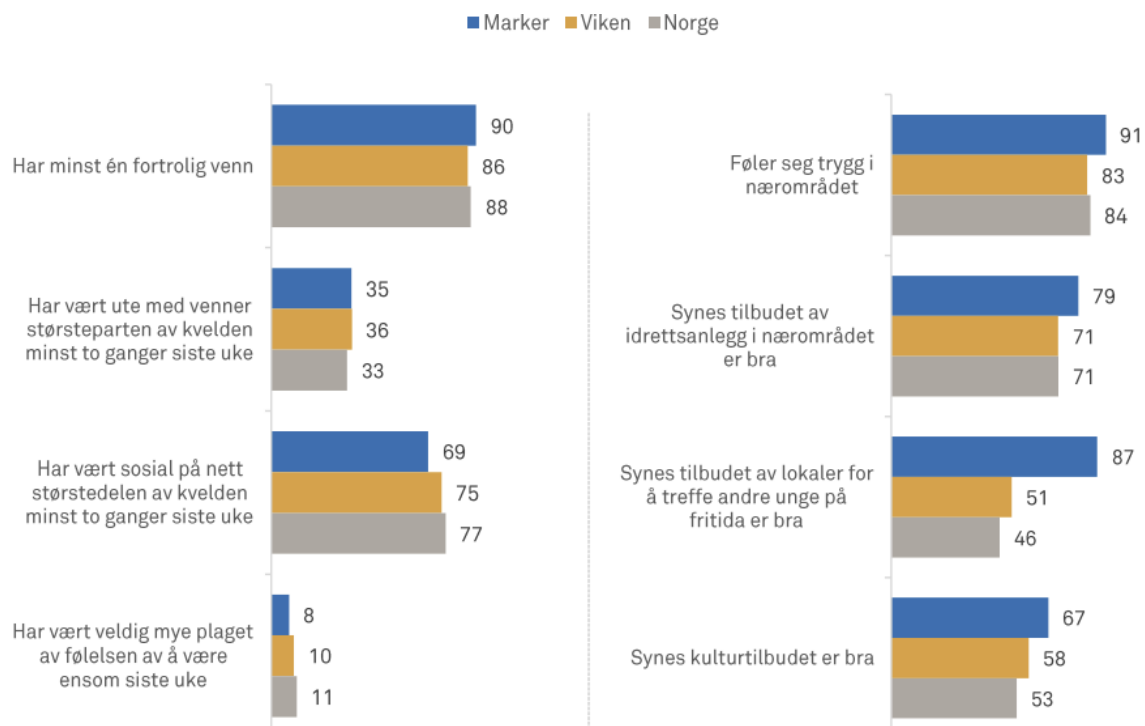
Helsetilstand

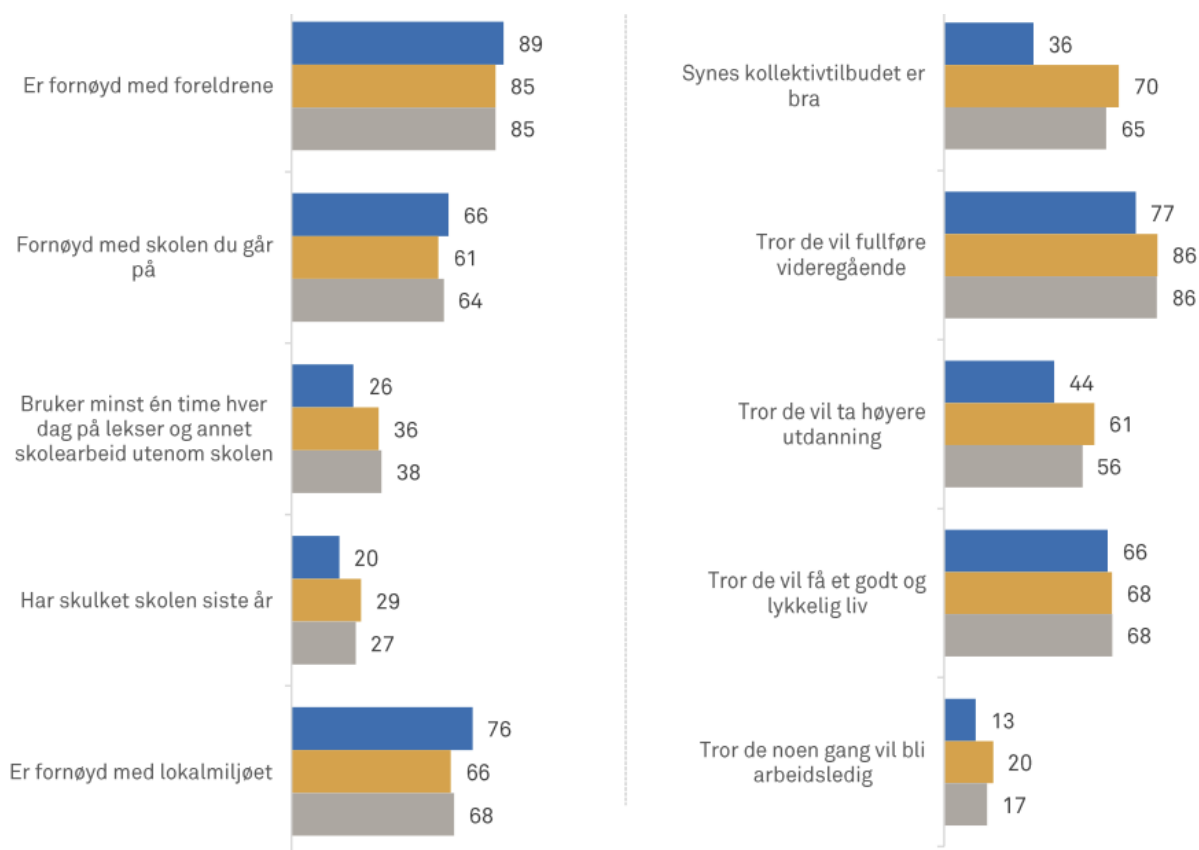

Disse utfordringene krever tverrsektoriell tankegang ettersom det er mange faktorer som påvirker folkehelsen. I alle offentlige planer skal folkehelseperspektivet vurderes. Dette vil legge grunnlaget for god helse i befolkningen og motvirke sosial ulikhet.

Ungdata-undersøkelsen ble utført i 2022 i Marker kommune for ungdomstrinnet. 91 personer deltok, som tilsvarer en svarprosent på 92. Ungdata-undersøkelse fra 2022 underbygger en del av tallene fra folkehelseprofilen. Ungdataundersøkelsen viser også at vi på enkelte områder skiller oss ut i positiv retning.

4.5 Kultur

Kultur har en viktig rolle i samfunnet. Ikke bare for å fylle fritiden med meningsfylt aktivitet, men også som identitetsbygger og sosialt lim. Kultur er også en sentral del av barn og unges oppvekstmiljø, og kan spille en aktiv rolle i forbindelse med steds – og bygdeutvikling.

Kulturskolen er en viktig arena for læring, og denne kan med fordel utvikles videre med flere fag enn musikk. Dette for å kunne favne barn og ungdom med ulike interesser.

I forhold til innbyggertallet er antall lag og foreninger høyt, med mange ildsjeler som sørger for trivsel og aktivitet rundt om i kommunen. Lokalsamfunn som evner å ta vare på ildsjelene er de som lykkes med utviklingen, og derfor er kommunal medvirkning og tilrettelegging i disse miljøene viktig.

Ungdommen ønsker seg flere møteplasser, og ungdomsrådet må inkluderes i videre planlegging. Mulig flytting av Ungdommens Kulturhus til sentrum vil kunne være et viktig tiltak i denne sammenheng, og også den nye skolen vil ha en viktig rolle.

Marker kommune er en MOT-kommune, og MOT er et viktig verktøy i skolen for å inkludere barn og unge, forebygge mobbing og hindre utenforskap.

Vi har i kommunen mange verdifulle kulturminner, både knyttet til fløtningshistorien, fort og festninger og andre kulturminner, som i stor grad ivaretas av frivilligheten. I denne sammenheng kan nevnes veteranbåtene, området Ørje Brug og Tyndelserud. DS Turisten ble nylig fredet og Haldenkanalen er under fredning. Eksisterende kulturminneplan er noen år gammel, og bør med fordel rulleres og fornyes.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne skal ha samme mulighet som andre til utvikling, deltakelse i samfunnet, trygge levekår og god livskvalitet. Prinsippet om universell utforming skal bidra til å gjøre samfunnet tilgjengelig for alle, forhindre diskriminering og sikre likeverdige muligheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Markersamfunnet må øke oppmerksomheten rundt universell utforming for å imøtekomme statlige føringer, jf. statens føringer i «Norge universelt utformet innen 2025»

4.6 Samferdsel og infrastruktur

4.6.1 Veier og gater

E18 gjennom Marker er utbygd i flere etapper og holder i dag god standard. Det er svært få ulykkeshendelse på strekningen, med unntak av de problemer som oppstår i stigningen opp mot tollstasjonen ved store snøfall. Dette medfører imidlertid ikke alvorlige ulykker, men forsinkelse og irritasjon. Statens Vegvesen har nylig bygget en plass i starten av stigningen for påsetting av kjetting, noe som forhåpentligvis bedrer situasjonen.

Deler av det kommunale grusveinettet har gjennomgått omfattende vedlikehold etter store skader i flommen i august 2023. Det er likevel fortsatt et stort behov for opprustning av veiene.

Kommunen har to bruer med omfattende behov for vedlikehold, og det er ved Gjølssjøen og over kanalen i tilknytning til Ørje sentrum «Apotekerbrua». Begge disse stedene er det behov på kort sikt for å få gjort tiltak.

Veier i sentrum er i hovedsak i god stand, men behov for veilys på enkelt strekninger og utbedring av en del trafikkfarlige punkter. Det er gjort et stort arbeid i forbindelse med Trafikksikkerhetsplan og Trygg Skolevei, og det gjenstår slutføring og politisk behandling av disse planene.

Videre er det i setrumsstrategien foreslått en rekke tiltak i sentrum, som må jobbes videre med. Det er et prioritert område for Marker kommune å videreutvikle Ørje som et attraktivt sentrum med gode møteplasser.

4.6.2 Bredbånd

Marker kommune har jobbet med bredbåndsdekning over lang tid, både i form av fiber, radio og mobilnett. Gjennom flere tildelinger fra NKOM og betydelig bruk av egne midler har kommunen nå så godt som dekning i hele kommunen. De siste områdene er under utbygging, og de mindre områdene som da gjenstår er områder hvor interessen ikke har vært tilstrekkelig.

4.6.3 Haldenkanalen

Haldenkanalen er svært viktig for kommunen, både for friluftsliv, næringsutvikling og som kulturminne. Kommunen bruker betydelig med midler på forvaltning og utvikling, men også for å ivareta og forbedre vannkvaliteten. Her samarbeider vi med andre kommuner i kanalen gjennom arbeidet i Vannområdet.

Hovedplan for vann og avløp ble vedtatt 2023 og har et tidsperspektiv på 70 år.

Marker kommune har i dag Rødenessjøen som drikkevannskilde, og har ingen reservevannkilde. Vi har over tid jobbet for å finne dette, og har også pålegg fra mattilsynet om å bringe dette på plass. Kommunen utreder i dag med et infiltrasjonsanlegg noen kilometer syd for Ørje.

Vi har også under etablering et nytt renseanlegg/ressursanlegg på Ørje, som vil sikre en god avløpsløsning i sentrum og mulighet for videre vekst og utvikling.

4.6.4 Kollektivtransport

Kommunikasjonstilbudet i kommunen preges av begrenset tilgang på buss. Det er regelmessige avganger daglig langs E18-aksen utenom skolens ferie. Kollektivtransport i aksene nord/sør er begrenset og ivaretas av Flex-ordningen. Bedre kollektivtilbud er sterkt ønskelig i forhold til arbeidspendling.

4.7 Miljø og klima

Klimaendringer som følge av klimagassutslipp og tap av naturmangfold er vår tids største utfordringer.

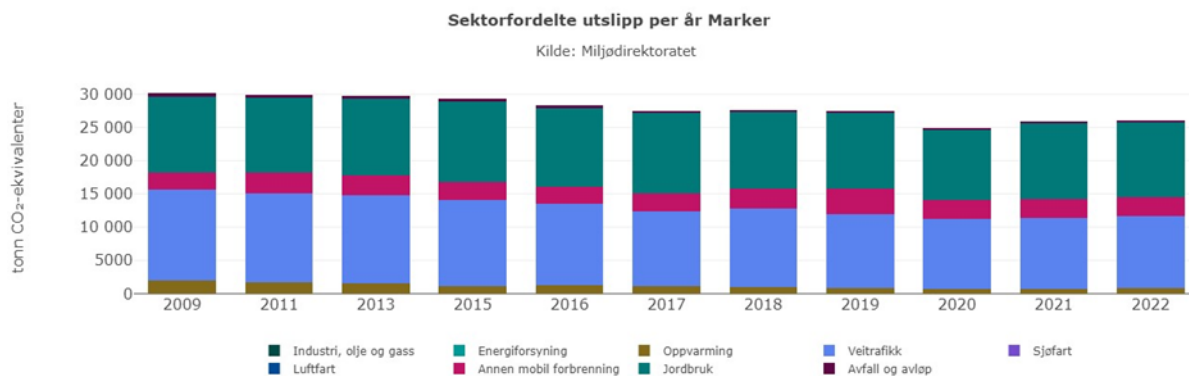
Siden førindustriell tid er verden blitt omtrent en grad varmere. Oppvarmingen på grunn av økt klimagassutslipp forventes å fortsette utover i dette århundret, og medfører økt risiko for ekstremvær, oversvømmelse, tørke og havforsuring. Norges mål i forhold til Parisavtalen er å redusere klimagassutslippet med 50-55 % innen 2030. 50 % redusert utslipp innen 2030 er også Markers mål i Klima- og energiplanen fra 2021. I forhold til tap av naturmangfold ble det i 2022 inngått en internasjonal naturavtale som har som mål å stoppe og reversere tapet av natur og økosystemer. Det er under utarbeidelse interkommunal plan for naturmangfold for kommunene langs Haldenvassdraget.

Klimaendringer rammer også Norge og Markersamfunnet, selv om Marker er skånet fra de mest omfattende konsekvensene av klimaendringene. De siste hundre årene har nedbøren økt og blitt mer intens og vi opplever til forskjellig tider store lokale forskjeller i forhold til intensiteten av ekstremværet. Ekstreme nedbørmengder skaper store problemer på veinettet og kapasiteten på overvannshåndteringen, samt at ekstremnedbør og tørkeperioder kan påvirke matproduksjonen. Klimaendringer medfører også at økosystemer ødelegges og arter dør ut.

Klimatilpasning handler om å forebygge for å håndtere konsekvensene klimaendringene fører til. God og helhetlig planlegging som arealdisponering, tilrettelegging for offentlige tjenester, samt forvaltning av naturen, står sentralt for et klimatilpasset samfunn. Samtidig må det arbeides for å redusere klimautslipp. Hvis vi skal nå målene i Parisavtalen om kutt i utslipp av klimagasser, krever det en omstilling som omfatter alle samfunnsområder og aktører. Dette omtales som det grønne skiftet. Marker kommune har der en rolle som samfunnsutvikler, myndighetsutøver, tjenesteyter, innkjøper, eier og drifter.

Tabellen under viser at de største utslippskildene i Marker kommune er veitrafikk og jordbruk. Innen veitrafikk er det andelen utslipp fra personbiler som har gått ned.

4.8 Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunen skal jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet på tvers av sektorer i kommunen, med sikte på å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier.

Lov om kommunal beredskapsplikt med krav til gjennomføring av overgripende risiko- og sårbarhetsanalyser og utarbeidelse av beredskapsplaner trådte i kraft fra 2010. Likeså har Plan- og bygningsloven bestemmelser for å forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø og viktige infrastruktur mv.

Kommunen må stå rustet til å møte kriser av forskjellig størrelse og konsekvens. Kommunens Risiko- og sårbarhetsanalyse ble vedtatt av kommunestyret i 27.2. 2024. Videre ble overordnet beredskapsplan vedtatt samme dato.

Ut fra de samfunnsmessige utfordringer kommunen kan stå overfor, samt øvrige hendelser, må en ha kontinuerlig fokus på beredskapsarbeid i organisasjonen og styrke dette fremover. Kommunen samarbeider med øvrige kommuner i Indre Østfold knyttet til beredskap og er også en del av Beredskapsforum Østfold.

4.9 Kommunal tjenesteyting

Det er avgjørende med kontinuerlig forbedring og videreutvikling av dagens tjenesteløsninger for å møte fremtidens utfordringer. Der det er nødvendig må det utvikles nye løsninger i tett dialog og samhandling med innbyggere og lokalsamfunnet. Stikkord her er økt digitalisering og fokus på selvbetjeningsløsninger. Det er viktig at alle i møte med kommunen opplever å bli sett, hørt og tatt på alvor. Innovasjon og nødvendig praksisendring må bli en del av hverdagen for våre medarbeidere og innbyggere.

Marker kommunes arbeidsgiverstrategi skal være et virkemiddel for å bli og være en attraktiv arbeidsplass. Dette skapes gjennom innovative og læringsorienterte ledere og profesjonelle og engasjerte medarbeidere.

Befolkningssammensetningen endres, og sentraliseringen intensiveres. Dette vil gi kommunen utfordringer når det gjelder tilgang på arbeidskraft, kompetanse og dimensjonering av tjenester. Satsing på utvikling av lederskap, kompetanse og arbeidsmiljø står sentralt i møte med disse utfordringene og viser vei inn i et samfunns- og arbeidsliv i endring. Kommunen må framover ha et spesielt fokus på å redusere sykefraværet og holde dette på et så lavt nivå som mulig.

4.10 Økonomisk bærekraft

Kommuneloven krever at kommunene skal ha økonomisk bærekraft over tid.

Dette innebærer at det skal være et bestemt forhold mellom lånegjeld, driftsresultat og disposisjonsfond. Samlet lånegjeld må ikke være høyere enn det kommunen er i stand til å betjene. Samtidig skal kommunen være i stand til å opprettholde tjenestetilbudet over tid.

Marker kommune har store investeringsbehov og etterslep på vedlikehold og må ta hensyn til dette i sine driftsrammer. Kommunen må jobbe smartere på flere områder for å gi rom for ønskede investeringer. Det må også arbeides med å finne nye måter å hente inn inntekter til kommunen på.

Marker kommune har kommet dårligere ut av endringene i inntektssystemet enn mange av våre nabokommuner. Økende krav fra overordnet myndighet uten medfølgende midler gjør at den økonomiske situasjonen utfordrer tjenestetilbudet. Vi er en liten kommune og har færre personer å fordele kostnadene på, samtidig som vi er en liten og smidig organisasjon som bør kunne ha mulighet til å utnytte smådriftsfordelene.

5 Vurdering av planbehovet

5.1 Overordnede planer

Kommuneplanens samfunnsdel

Den nåværende samfunnsdelen ble vedtatt i 2015, ble revidert i 2016, og har en varighet fram til 2028. Planstrategien er et viktig verktøy for utarbeidelse av kommuneplanens samfunnsdel. Ved å se på hvilke utfordringer kommunen har, kan man se hvilke temaer som bør utredes i en samfunnsdel.

Tema i kommuneplanens samfunnsdel

Marker kommune har i ledermøter og i politiske utvalg hatt flere arbeidsverksteder, der aktuelle utfordringer er diskutert. Deltakerne har gitt innspill om hvilke tema som er viktige i kommuneplanens samfunnsdel, og hva det bør satses på innenfor disse.

Marker kommune har i gjeldende plan definert tre overordnede mål. De er:

- Fornøye innbyggere
- Utnytte vårt potensiale
- Opprettholde vårelokalsamfunn

Disse målene er deretter splittet i 5 hovedmål knyttet til hvert sitt bærekraftsmål:

1) Trygt oppvekstmiljø	# 4 God utdanning
2) Fremtidens eldreomsorg	# 3 God helse
3) Klima og miljø	# 13 Stopp klimaendringene
4) Næring og samfunn	# 11 Bærekraftige byer og samfunn
5) Robust organisering	# 17 Samarbeid for å nå målene

I vedlegget er hovedmålene beskrevet ytterligere og hvor også delmålene er tatt inn. Strategier og tiltak knyttet til tiltak beskrives i budsjett og økonomiplan. Kommuneplanens samfunnsdel må rulleres, med oppstart i 2025. Det ønskes en tydeligere retning ved å kople

visjon, mål og strategier mot konkrete og målbare tiltak, et arbeid som er startet på og forankret også i gjeldende plan, se under.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel forventes endelig godkjent innen utgangen av 2024. Utgangspunktet for den nye planen har vært dispensasjoner gitt i perioden og hvordan planen kunne utformes for å redusere antall dispensasjoner. Planen var i utgangspunktet utarbeidet sammen med Rømskog og Aremark, men er fortsatt ikke vedtatt for Marker.

Mot slutten av planperioden forberedes en ny revidering. I dette arbeidet bør det ses ytterligere på hvilke dispensasjoner som er gitt, og det bør legges opp til en litt annen og forenklet prosess enn i forhold til dagens plan.

Som en oppfølging av ny areadel vil vi starte arbeidet med kommunedelplan Ørje sentrum. Eksisterende plan er fra 2007 og moden for revidering.

Andre overordnede planer

Med utgangspunkt i kommunen satsingsområder, nasjonale og regionale forventninger til kommunal planlegging, samt føringer og innspill gitt i andre sammenhenger vil kommunedirektøren anbefale at det utarbeides planer innen være største virksomhetsområder – oppvekst, helse og omsorg og folkehelse. Disse planene vil kreve et tverrsektorielt samarbeid for å få gode resultater av og noe av arbeidet er allerede i gang. I tillegg er det behov for å rullere kommunedelplanene knyttet til kulturminner, og kulturbygg og fysisk aktivitet.

Overordnet beredskapsplan etter sivilbeskyttelsesloven skal rulleres årlig og vi har nylig vedtatt er ny plan med utgangspunkt i en ny helhetlig ROS. Begge disse er vedtatt i 2024 og det vil det vil kun være snakk om en årlig gjennomgang med nødvendige oppdateringer.

5.2 Øvrige fag-/temaplaner

I forbindelse med Koronapandemien fikk vi utarbeidet og vedtatt nye planer innen kommuneoverlegens ansvarsområde – smittevernplan, pandemiplan og plan for sosial- og helseberedskap. Disse planlegges revidert i planperioden.

Kommunen har gjort det meste av arbeidet til en ny trafiksikkerhetsplan, men det gjenstår handlingsplan og prioriteringen. Denne må også sees i sammenheng med arbeidet som ble gjort sammen med de øvrige kommunene i Indre Østfold om Sikker skolevei. Dette må samordnes i en plan.

Det er videre ønskelig å rullere strategier knyttet til næringsutvikling og klima/miljø, som en oppfølging av våre mål og strategier. Noe av dette gjøres sammen med nabokommuner.

6 Prioriterte planer i perioden

Planoppgave	Type	2024	2025	2026	2027	Ansvar	Planbeskrivelse U-oppstart, V-vedtak
Overordnede planer							
Kommuneplan – revidering av samfunnsdelen	R		U	V		KD	Grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Langsiktige utfordringer, mål og strategier.
Kommuneplan – revidering av arealdelen	R	V				KD	Kommuneplanens arealdel utgjør, sammen med kommuneplanens samfunnsdel, kommuneplanen. Men i motsetning til samfunnsdelen er arealdelen juridisk bindende.
Kommunedelplan Ørje-Områdeplan	R		U	V		TS	Ny plan for tettsted Ørje som områderegulering i tråd med ny arealdel.
Kommunedelplan helse og omsorg	R		U	V		OM	Ferdigstille pågående planarbeider.
Kommunedelplan oppvekst	Ny			U	V	OP	Oppvekstplanen for barn og unge skal være et styrings- og utviklingsverktøy for Marker kommune og overbyggende når det gjelder andre planer innen oppvekstområdet
Kommunedelplan for kulturbygg og fysisk aktivitet	R		U	V		BI	Visjon, mål, og strategier for kommunens idretts- og friluftslivspolitik. Skal sikre alle innbyggere tilgang til fysisk aktivitet gjennom helhetlig planlegging av arealer og anlegg.
Kommunedelplan for kulturminner	R			U	V	BI	Planen skal bidra til å implementere kulturminnevernet i overordnede strategier og på tvers av kommunens virksomheter.
Folkehelseplan	Ny	U	V			HV	Mål og strategier for kommunens folkehelsepolitikk. Skal sikre et tverrsektorielt, helhetlig og systematisk folkehelsearbeid i tråd med folkehelseloven.
Overordnet Beredskapsplan	R					BI	Rulleres årlig

Fag-/temaplaner							
Interkommunal plan for naturmangfold	Ny	V				TS	Plan i regi av Vannområdet for kommunene i Haldenkanalen
Ruspolitisk handlingsplan	R		UV			HV	Samordning av kommunens ruspolitikk og satsning.
Boligsosial handlingsplan	R		U	V		HV	Helhetlig og målrettet boligsosialt arbeid.
Klima- og energiplan	R		U	U	V	TS	Plan for arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp i Marker kommune. Gjeldende plan bør rulleres i perioden som et interkommunalt samarbeid.
Digital samhandlingsstrategi	Ny		UV			BI	Digitalisering og innsynsløsninger for publikum.
Strategi for næringsutvikling	R			UV		BI	Rullering av eksisterende plan
Strategi for sentrumsutvikling	R			UV		BI	
Strategi vedlikehold kommunale eiendommer	Ny		UV			TS	Plan som oppfølging av forvaltningsrevisjon
Trafikksikkerhetsplan	Ny		U	V		TS	Sammenstilling av forarbeider fra Trafikksikkerhetsplan og Trygg skolevei
Smittevernplan	R			UV		HR	Rullering av eksisterende
Pandemiplan	R			UV		HR	
Plan for helse- og sosialberedskap	R		UV			HR	
Masseforvaltningsstrategi	Ny		UV			TS	Interkommunal plan for overskuddsmasser
Forvaltningsplan for statlig sikrede friområder	Ny					TS	
Handlingsplan – vold i nære relasjoner			UV			HV	Tilsyn fra Statsforvalter anbefaler ny plan

Temaplan for legetjenester	Ny		U	V		KR	
----------------------------	----	--	---	---	--	----	--

Visjon	Mulighetene er mange				
Fra kommuneplanen	Fornøyde innbyggere lokalsamfunn	Utnytte vårt potensiale			Opprettholde vårt
Forankring i bærekraftmålene	4 GOD UTDANNING 	3 GOD HELSE 	13 STOPPE KLIMAENDRINGENE 	11 BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN 	17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE
Mål	Trygt oppvekstmiljø	Fremtidens eldreomsorg	Klima og miljø	Næring og samfunn	Robust organisering
	Barn og unge i Marker skal leve i et oppvekstmiljø som fremmer inkludering, toleranse, vennskap og respekt. Alle arenaer der barn og unge ferdes skal stå samlet og samarbeide om dette	Marker er en aldersvennlig kommune som bidrar til at de eldste innbyggerne mestrer sine liv på best mulig måte og opplever en utsatt skrøpelighet.	Marker skal ha en miljøvennlig utvikling for å verne naturen, styrke folkehelsen og bidra til å nå globale mål om et grønt skifte.	Marker kommune fyller rollen som en tydelig samfunns- og næringsutviklingsaktør hvor både politikere og medarbeidere bidrar til å realisere aktiv og ambisiøs samfunns- og næringsutvikling.	Omdømme: Marker kommune har gode fagmiljøer som tiltrekker seg ønsket kompetanse Drift: Marker kommune drifter sine tjenester effektivt, økonomisk og med god kvalitet, uten å slite ut organisasjonens ressurser Utvikling: Marker kommune har et kontinuerlig fokus på forbedring, utvikling og innovasjon for å sikre framtidig bærekraft
Delmål	Marker kommune skal redusere psykisk uhelse med 5 % innen 2030 gjennom tidlig identifisering på tre arenaer innen 2026.	Innen utgangen av 2030, skal minst 75 % av de eldre innbyggerne forberede sin boligsituasjon for alderdommen.	Marker kommune skal halvere bruken av engangsartikler og øke kildesorteringen med 30% innen 2026, samt	Marker kommune vil innen 2026 øke tilgjengeligheten av tomter og etablere møteplasser for næringslivet for å styrke	Marker kommune skal redusere sykefraværet med en fastsatt prosent innen 2026, gjennom

			forsterke fokuset på gjenbruk i innkjøpsavtaler.	nettverksbygging og samarbeid.	helsefremmende tiltak og et inkluderende arbeidsmiljø.
	Innen 2026, skal et foreldreveiledningsprogram nå 80 % av nye foreldre, med mål om 90 % positive tilbakemeldinger innen 2030.	Marker kommune skal etablere en prosedyre for å identifisere risiko for psykisk uhelse hos eldre innen 2026, med fokus på forebygging og samarbeid med helseaktører.	Innen 2026, skal Marker kommune fokusere på miljø og fornybarhet i alle store investeringsprosjekter, finansiert med grønne lån, målt ved årlige rapporter.	Marker kommune skal utvikle Ørje til et levende sentrum med møteplasser, tiltrekke besøkende og samarbeide med lokale aktører for økonomisk vekst innen 2030.	Marker kommune vil i 2026 kartlegge behovet for kompetanseheving og utvikle en plan for kontinuerlig gjennomføring.
					Innen 2030, skal vi utvikle og implementere standardiserte rutiner i vårt kvalitetssystem for å redusere sårbarhet og effektivisere driften, med kvartalsvis fremdriftsvurderinger.
					Vi tilegner oss og mestrer ny teknologi med tilhørende verktøy, slik at vi utvikler Marker til en attraktiv kommune, med gode, tilpassede og tidsriktige tjenester. Denne jobben er kontinuerlig.
Strategi					
Tiltak					
Trygghet, trivsel og respekt					

